

Pædagogisk læreplan for Hareskov Børnehus 2022-2024

1. August 2023

Hvem er vi?

Hareskov Børnehus' historie går helt tilbage til 1931. Siden 1955 har husets adresse været Skovmose Allé 55. I oktober 2019 blev der bygget et helt nyt og moderne Børnehus på Adressen.

Hareskov Børnehus's lange historie er til at mærke i husets pædagogik. Vores pædagogiske fundament bygger på den første grundtanke "at udvikle de små børns evner, så de lærer at modtage, hvad der passer for deres Alderstrin (...). Her får Børnene lov til helt og fuldt at udvikle sig

som børn, så deres Barndomstid ikke blot bliver en forberedelse for Livet, men også en vigtigt Del af selv livet”¹

I Hareskov Børnehus har vi en grundholdning der hedder ”sammen er vi bedst”. Det betyder i praksis at alle hører til. Alle børn og voksne har noget de kan bidrage med. Vores pædagogik og hverdag udvikles igennem dialog, demokrati og medbestemmelse. Vores fornemmeste opgave i vores daglige arbejde er, at vi som voksne skaber et rum og mulighederne for at børnene trives, udvikler sig og lærer ud fra individuelle forudsætninger. Hver dag bestræber vi os på at give børnene en succes oplevelser der udvikler og underbygger deres selvværd og selvtillid.

I Hareskov børnehus arbejder vi med de gode overgange, vi har samarbejde med sundhedsplejersken som inden barnet starter, sender et overleveringsskema med informationer om barnet første år. Allerede inden barnet starter i vuggestue har vi en tæt dialog med forældrene så vi kan give det nye barn den bedste start.

Når barnet er lige omkring 3 år vil, det starte i børnehaven. I den forbindelse invitere vi forældrene til en overleveringssamtale, hvor pædagogen fra vuggestuen og børnehaven er med. På den måde sikre vi at den viden vi har omkring barnet også kommer til børnehaven.

Vi arbejder meget tæt sammen med Hareskov Skole og de to øvrige institutioner i Hareskovby om overgangen mellem Børnehave og FFO. Vi arbejder ud fra den nyeste forskning og bruger blandt andet Stig Brostrøm og Inge Schoug Larsens forskning.

De tre institutioner og Hareskov Skole FFO har det sidste børnene går i børnehave et fælles samarbejde omkring den gode skolestart. Vi ønsker med et samarbejde, at give børnene de forudsætninger der skal til for at træde kompetent ind i skolens sociale og faglige liv og rammer, samt at vi giver børnene en følelse af at ”høre til”. De projekter der laves i fællesskab understøtter Furesø Kommunes overgangskanon.

I Hareskov Børnehus vægter vi meget højt et godt forældresamarbejde. Udover den daglige kontakt med forældre. Afholdes der forældresamtaler. Vi holder forældresamtaler løbene og efter behov. Der er altid et forældresamtale når barnet flytter fra vuggestue til børnehave. Samtidig bliver der afholdt forældresamtale mindst én gang i det sidste år barnet går i børnehave. En gang om året forældremøde. Til det årlig forældremøde er der valg til forældrebestyrelsen. Forældrene bliver valgt for en 2.årig periode. Bestyrelsens funktion er i samarbejde med dagtilbudslederen at udarbejde principper for dagtilbuddets arbejde, samarbejde mellem dagtilbud/hjem, samt anvendelse af dagtilbuddets driftsbudget inden for de rammer og eventuelle prioriterede indsatser, som byrådet fastsætter.

Husets indretning

---

¹ Ukendt forfatter. ”Hareskovsbys første børnehave 50 år – et tilbageblik i 1986

Huset er bygget i 2019. Huset har 6 grupperum, et stort alrum med plads til mange forskellige aktiviteter på tværs af både vuggestuen og børnehaven. Vi har et stort aktivitetsrum, med klatrevæg og gode mulighed for både bold, dans og huler. Vores køkken, som laver mad til både vuggestuen og børnehaven er et topmoderne køkken. Vi har en stor legeplads, med gamle træer og med mange muligheder for fordybelse i forskellige legezoner. Bag ved huset ligger vores dejlige have, som giver os mulighed for masser af naturoplevelser. Vi har et drivhus som bruges som planteværksted. Køkkenet bruger ofte vores afgrøder i deres madlavning.

Vi ligger meget tæt på både skoven og mosen. Vi bruger vores lokalmiljø meget aktivt i vores pædagogiske arbejde.

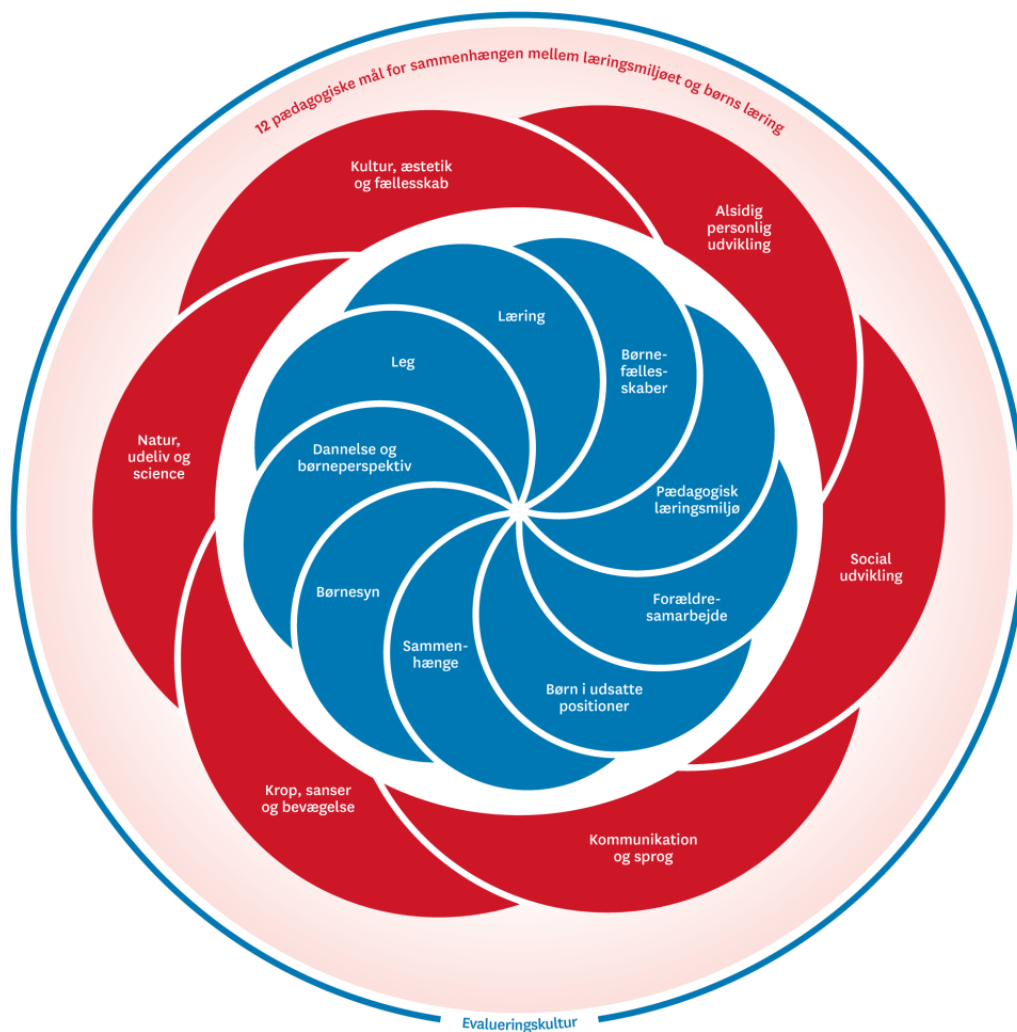
Pædagogisk læreplan

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen Den styrkede pædagogiske læreplan, rammer og indhold.

Læreplanen er et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde. Børnenes perspektiv og børnefællesskabet skal inddrages og læreplanen skal tage højde for den konkrete børnegrupes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov.

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag, det blå centrum i "blomsten" samt de seks læreplanstemaer, de røde kornblade på "blomsten" og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring. Dagtilbudslederen har ansvaret for at udvikle den omkransende evalueringskultur.

Fælles pædagogisk grundlag

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

De centrale elementer i den styrkede læreplan er:

- ❖ Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv.
- ❖ Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- ❖ Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- ❖ Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- ❖ Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- ❖ Pædagogisk læringsmiljø. Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- ❖ Forældresamarbejde. Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- ❖ Børn i udsatte positioner. Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- ❖ Sammenhæng til børnehaveklassen. Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.

Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.

Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14)

Barnesyntet. Det at være barn har værdi i sig selv. Børn ses som aktive medskabere af egen læring og udvikling i rammer, det pædagogiske personale er ansvarlige for.

Furesø kommunes Børne- og ungepolitik beskriver de overordnede rammer for:

- Demokrati & Medborgerskab
- Læring & Læringsmiljøer
- Fællesskab & Inklusion
- Forældre & Forældresamarbejde
- Faglig indsats & Sammenhænge
- Den generelle forbyggende indsats

Dannelse og børneperspektiv. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Børn i dagtilbud skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.

Furesø Kommune beskriver i **dannelsesperspektivet**([link når det er færdigt](#)) hvordan vi forstår begrebet dannelse og hvordan vi skaber dannelsesmuligheder for børn i dagtilbud.

Dannelsesperspektivet kobler sig til læringsbegrebet og beskriver samspillet mellem barn og dets verden.

Leg. Leg har en værdi i sig selv. Leg er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling, og legen fremmer blandt andet fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret. Læring i dagtilbud sker i en vekslen mellem blandt andet børneinitierede lege, voksenplanlagte aktiviteter og rutiner.

I Furesø Kommunes Fælles læringssyn beskrives hvordan læring har fokus på de mangfoldige kompetencer børn tilegner sig; personlige, sociale og faglige. Vi har fokus på børns progression og på deres nærmeste udviklingszone.

Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale fastsætter rammerne for. Relationer og venskaber er afgørende og alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet. I dagtilbuddenes hverdag skal der være plads til, at det enkelte barn både kan vise initiativ og kan være aktivt deltagende i en balance mellem individ og fællesskab.

Center for Dagtilbud og skoles **vision for 0 – 18 års området** fremhæver fællesskaber, der tilbyder deltagelsesmuligheder for alle børn. (mere når den er færdig)

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

I Hareskov Børnehus arbejder vi meget på tværs af huset i vores pædagogiske arbejde. Vi har i løbet af året fokus det samme tema. I 2022 havde hele huset ekstra fokus på børn i udsatte positioner og i 2023 har det særlige fokus været sprog. Vores traditioner holder vi også fælles. Derudover har vi fælles skovuge. I 2023 har vi 2 skovuger. En i Juni og en i september.

- ❖ Børnesyn. Det at være barn har værdi i sig selv. Alle børn er med ud fra deres individuelle kompetencer
- ❖ Dannelse og børneperspektiv. Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse
- ❖ Leg. Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- ❖ Læring. Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret
- ❖ Børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for

---

Pædagogisk læringsmiljø samt fysisk, psykisk og æstetisk børnemiljø

Dagtilbud skal hele dagen etablere et pædagogisk læringsmiljø, hvor leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i arbejdet med pædagogiske læringsmiljøer. Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22 -23 og s. 30)

Furesø Kommune har et prioriteret **indsatsområde**²:

- Børns oplevelse af at lære sig noget; målet er at alle børn oplever at lære noget, og at de bliver opmærksomme på egen progression.

Furesø Kommunes dagtilbud har beskrevet tre læringsrum, hvor vi tænker læring for og med børnene:

- **Rutiner:** fx aflevering og afhentning, af- og påklædning i garderobe og badeværelse, måltider og sove/hvilestunder.
- **Vokseninitierede aktiviteter:** planlagte eller spontane; fx ture, samlinger, rytmik, kreative forløb og sneboldskampe

Børnekulturen: Det, der foregår i og mellem børnene, hvor leg er et væsentligt element samt de aktiviteter som børnene initierer.

Voksenpositioner: Med fokus på det enkelte barn og børnegruppen som helhed, tages der bevidste valg i måden, der organiseres på. De pædagogiske medarbejdere vurderer hele tiden hvornår de skal **gå foran** børnene, **ved siden af** børnene eller **bagved** børnene, afhængig af barnet, situationen og konteksten.

Dagtilbud arbejder med børns læring over hele dagen og ofte med mange af de 6 læreplanstemaer og elementer fra det pædagogiske grundlag i spil på samme tid. Læring må også ses på tværs af læreplantemaerne: vedholdenhed overfor vanskeligheder, evne til fokusering og koncentration, evne til at samtænke viden og erfaringer og koble på tværs af kontekster, evne til at opsøge relevant hjælp samt at kunne skifte mening og se andres perspektiver; **metalæring**. At blive opmærksom på, hvordan man lærer bedst, foretrukne **læringsstrategi**, sker i alle hverdagslivets

---

² Se kvalitetsrapport Dagtilbud 2016-2017

situationer. Er det fx ved at øve sig igen og igen, at få instruktion og forklaring af andre eller at se hvordan andre gør og selv prøve, når man er klar.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes? Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

I Hareskov Børnehus arbejder vi med gentagelser og selvhjulpethed når det kommer til dagens rutiner. Toiletbesøg, garderobetiden og måltider anses som mulige læringssituationer fulde af pædagogiske udviklingsmuligheder. Vi tilrettelægger aktiviteter efter en ugeplan med vokseninitierede aktiviteter såsom tematiserede samlinger, ture i skoven eller mosen eller etc., rytmikklub med bevægelsessange og instrumenter, kreative forløb eller spireprojektet hvor der plantes og sås og skiftes jord og følges med i naturens udvikling, etc. Ugeplanen rummer også oftest rum til fri leg, eller fordybelse for sig selv eller en mindre gruppe på en af stuerne, imens resten af børnene er andetsteds i huset.

I vuggestuen er fokus i høj grad på at skabe forudsigelighed for børnene og tage tingene i deres tempo. Fokus ligger især igennem rutinerne på selvhjulpethed, sprog og tydelige voksenpositioner som kan give ro og stabilitet i hverdagen.

I Hareskov Børnehus har vi stort fokus på 'det store fællesskab'. At hele huset anses som et stort fællesskab, bestående af mindre grupper (stuerne). Derfor er det ok at nogle leger rigtig godt og ofte sammen. Men vi er alle sammen sammen, så vi arbejder målrettet med at børnefællesskaberne er en fleksibel størrelse, som kan udvides efter behov. F.eks. hvis et barn gerne vil være med i en leg, så bestræber vi os på at hjælpe børnene til at spørge 'hvad kan jeg være i legen?' fremfor om de må være med. For det må de naturligvis.

Vi ser både et potentiale i at børnene følger hinanden i den aldersmæssige udvikling. Dette tænkes især ind når vi udarbejder grupper som skal lave et projekt sammen eller lignende. Men efter vores overbevisning, så udvikler børn sig også på tværs af alder. Derfor er det vigtigt for os så vidt muligt at have åbne døre imellem stuerne, så børnene har mulighed for at danne relationer på tværs af både alder og stueopdeling. Dette gør sig naturligvis mest gældende for børnehaven. Vuggestuen har qua aldersgruppen i højere grad behov for at være stuevis i større dele af dagen. Men i og med at vi er udenfor så godt som hver dag, så møder børnene fra vuggestue og børnehaven hinanden dagligt. Derudover starter og slutter vi hver eneste dag som én samlet gruppe, enten i fællesrummet eller på legepladsen, alt efter vind og vejr. Dette har både en praktisk foranstaltning, men giver også en unik mulighed for at føles som en samlet gruppe og ét hus.

I Hareskov Børnehus har vi igennem de sidste år, arbejdet på tværs af de forskellige tilbud som Furesø Kommune har når det gælder pædagogiske aktiviteter uden for børnehuset.

Vi har brugt Hareskov Bibliotek, Været til julegudstjeneste i Hareskov Kirke. Derudover har vi brugt Gasværket (Fritidsklub) og Hareskov skole og legeplads. Vi bruger naturen i vores pædagogiske arbejde, og alle grupper i Hareskov børnehus tager ofte på tur i nærmiljøet.

Vores vision er at blive endnu bedre til at bruge de kulturtilbud som Furesø kommune og lokalsamfundet tilbyder.

Samarbejde med forældre

Dagtilbud skal have fokus på, hvordan dagtilbud og forældre kan samarbejde om barnets og børnegruppens trivsel og læring på tværs af dagtilbud og hjem. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24)

Forældresamarbejde sker i mange fora:

- Samarbejder med fokus på forældrenes eget barn, dialoger i hverdagen, forældresamtaler.
- Samarbejder omkring børns hverdag og læring, fx ved formidling ved udstillinger, AULA
- Forældremøder for hele dagtilbuddet eller mindre grupper af forældre.
- Arrangementer, fx sommerfester, julearrangementer, fællesspisning

Det enkelte dagtilbud skal anvende nogle af de forskellige fora, hvor forældrene kommer i dagtilbuddet, til at sætte børns læring på dagsordenen. Dette kan fx ske, ved at der på forældremøder er et punkt, som handler om, hvad der arbejdes med i dagtilbuddet, og hvordan forældrene kan understøtte barnets læring i hjemmet.

Alle forældre er forskellige, det er dagtilbuddets ansvar at facilitere og rammesætte forældresamarbejdet differentieret og baseret på lokale traditioner, ønsker og den enkelte families behov. Forældresamarbejder skal være tillidsfuldt og konstruktivt.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Et forældresamarbejde baseret på gensidig tillid og dialog er vigtigt. Vi har ladet os inspirere af EVAs 5 trin for et styrket forældresamarbejde, i arbejdet med at sætte ord på hvad forældresamarbejdet er for os: I Hareskov Børnehus er vi nysgerrige på hvad der sker hos barnet. Både det pædagogiske personale og forældrene har en unik viden om barnets udvikling, trivsel og læring. Denne viden gavner barnet, især hvis vi deler vores viden igennem åben og ærlig dialog, som kan skabe en god sammenhængende hverdag for barnet, og en forbindelse mellem hjem og institution. I samarbejdet med forældrene er det barnets perspektiv og behov som skal danne det fælles afsæt.

Alle forældre er forskellige, ligesom deres børn er forskellige. Derfor er det væsentligt at sørge for en god forventningsafstemning med forældrene om, hvordan vi kommunikerer om deres barns

hverdag i institutionen. Det kan f.eks. gøres i forbindelse med barnets opstart i vuggestuen eller børnehaven. Her får vi tit en fornemmelse af hvorvidt forældrene ønsker løbende indflydelse på vores hverdag, eller om de måske i højere grad har brug for at blive vejledt og informeret.

De "5 minutter i garderoben" eller på legepladsen er vigtige for den løbende dialog med forældrene. Det skaber en løbende forståelse for barnets hverdag imellem institution og forældre. Her kan der gives et par betragtninger om barnets dag med hjem. Forældrene kan spørge om noget de har været nysgerrige på, eller give en kort besked om barnet

Barnets start i Hareskov Børnehus

Når et barn starter i Hareskov Børnehus, vil forældrene senest 14 dage før start, blive kontaktet af den pædagog fra den stue som skal modtage barnet. Den første dag i Hareskov Børnehus er besøgsdag. Det vil sige det er den dag, hvor forældrene og barnet har mulighed for at se og møde pædagogen.

Forældresamarbejde og overlevering

I Hareskov Børnehus praktiserer vi den tætte dialog omkring barnets trivsel. Det er vigtig for os, at både pædagogerne og forældrene hurtigt får en dialog omkring barnet, hvis de oplever en mistriksel hos barnet. Derfor kan alle forældre altid ønske en samtale, hvis de har behov for det, ligesom pædagogerne vil tage kontakt ved opmærksomheder omkring barnet vi ønsker at undersøge nærmere. Alle forældre vil altid blive informeret og bedt om samtykke, hvis pædagogerne har brug for at tale med andre fagfolk omkring barnets trivsel – f.eks. igennem tværfagligt team.

I Hareskov børnehus vil der blive holdt mindst 2- 3 forældresamtaler med forældrene. Dette afhænger af om barnet har gået i Vuggestue i Hareskov Børnehus. Har barnet det, vil der blive holdt et overleveringsmøde mellem pædagogerne fra vuggestuen/børnehaven og forældrene. Mødet er først og fremmest en mulighed for at klæde forældrene godt på, med al den nødvendige viden for at de føler sig trygge omkring den spændende tid barnet går i møde. Dertil er mødet en god anledning til at lave en overlevering af viden og betragtninger omkring barnet, fra vuggestuepersonalet til dem der tager imod i børnehaven. Vores indtryk er, at det også giver forældrene en god oplevelse at overvære denne videnoverlevering, og dermed sikre at barnet får en god start i børnehaven.

Før-skole-tiden

Det sidste år barnet går i Hareskov Børnehus, vil forældrene blive inviteret til en overleveringsamtale. Her vil pædagogen sammen med forældrene have en dialog omkring barnet generelle trivsel og modenhed i forhold til skolestart.

Forældremøde

Én gang om året vil der blive afholdt et stort forældremøde, det afholdes typisk i foråret. På forældremødet vil der blive afholdt valg til forældrebestyrelsen.

Ideen om informationsmøde

I vores styrkede lærerplan for 2020-2022 har vi beskrevet at vi ville afholde en slags informationsmøder for de kommende børnehaveforældre, hvis barn skulle starte i børnehave indenfor de næste 6 måneder. Dette kom aldrig op at køre. Det kan blandt andet skyldes Corona. Men i højre grad er konklusionen at det ikke gav det udbytte som vi ønskede, og vi oplevede at forældrenes behov for information kunne dækkes ved overleveringsmøderne. Derfor har vi lagt dette initiativ på hylden for nu.

Arrangementer og traditioner i Hareskov Børnehus.

Nytårskur. Afslutnings for de skolebørnene; fastelavn, Cykelbane, Påskefrokost, plantedag med forældre og bedsteforældre, skovuger, Sommerfest, lygtefest og Luciaoptog. Julefrokost og selvfølgelig Børnehavens fødselsdag 1. oktober hvor børnene får kagemand og saftvand.

Lygtefest:

Lygtefesten er Hareskov børnehus ældste tradition. Det er en tradition som vi holder meget af. Det er her vi byder vinteren velkommen. I ugerne op til lygtefesten, har både børnehaven og vuggestuen lavet lygter. Hvert år har vi et tema, så hele huset arbejder ud fra og lygterne blive udsmykket ud fra det. Til festen vil forældrene blive inviteret og vi går rundt på legepladsen og i vores have med vores lygter. Festen foregår udenfor. Til festen er der tændt op i bålet og der vil være varm kakao og dejlige kanelboller.

Børn i udsatte positioner

Dagtilbud skal reflektere over, hvordan det pædagogiske læringsmiljø organiseres og tilrettelægges, så det også tilgodeser og understøtter børn i udsatte positioners læring. Børn i udsatte positioner kan fx være børn med en svag socioøkonomisk baggrund, børn med en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, børn i risiko for at stå uden for fællesskabet. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)

Furesø Kommune har opmærksomhed på børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Alle børn skal opleve sig som betydningsfulde og bidragende i fællesskaber og opleve at de har deltagelsesmuligheder. For at sikre dette anvender vi fælles redskaber og metoder.

Furesø Kommunes dagtilbud benytter modellen **Tidlig opsporing**, der systematiserer trivselsarbejdet og har særligt fokus på forældreinddragelse og det tværfaglige samarbejde. Formålet med trivselsvurderinger er tidligt at få øje på børn, der befinder sig i udsatte positioner og som ikke synes at trives i deres hverdag. Hvis et barn ikke trives, inviteres forældrene til dialog, hvor man sammen vurderer hvordan trivslen kan forbedres og hvordan dagtilbud og hjemmet kan justeres, for bedre at kunne understøtte børnenes trivsel og udvikling.

Når børn ikke trives anvender det pædagogiske personale Pædagogiske Arbejdsprocesser Furesø, PAF, som en **analysemodel og en fælles referenceramme for arbejdet med inklusion**.

For bedre at kunne få øje for sammenhængen mellem et barns trivsel og det pædagogiske læringsmiljø barnet indgår i.

I forhold til det enkelte barn beskrives indsatsen som:

- en **generel indsats**, den indsats, som alle børn behøver for at trives, udvikles, lære og dannes
- en **fokuseret indsats**, der er målrettet og af kortere varighed
- en **særlig indsats**, af længere varighed og involverer ofte fagpersoner udenfor dagtilbuddet, fx logopæd, fysioterapeut, psykolog

Dagtilbud har mulighed for at få faglige sparring af et tværfagligt team.

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Børns fællesskaber er en flydende størrelse i konstant udvikling. Forhold som barnets socioøkonomiske baggrund eller særlige fysiske eller psykiske behov, kan være med til at sætte børn i udsatte positioner. Dog kan samspillet mellem det enkelte barn og dets hverdag i institutionen også have betydning for barnets position i fællesskabet. Derfor er det vigtigt at dagtilbud reflekterer over hvordan det pædagogiske læringsmiljø organiseres og tilrettelægges, så det først og fremmest mindsker muligheden for at børn kommer til at indtage marginale positioner i fællesskabet. Dernæst er det dagtilbuddets opgave at stille sig nysgerrig, fleksibel og tålmodig overfor børnene. F.eks. i arbejdet med at tilrettelægge læringsmiljøer. At 'se' barnets intentioner igennem åbenhed og nysgerrighed på barnets livsverden, uden at ty til tidlige konklusioner på vegne af barnet.

I Hareskov Børnehus, har vi en meget tæt dialog med forældrene omkring deres børns trivsel. Vi har tradition for, at forældrene er nysgerrige på deres børns dagligdag og deres børns generelle trivsel. Vi har en holdning til, at vi som fagfolk skal være dem som forældrene kan sparre med, hvis der er noget som de er usikre på.

I Furesø Kommune arbejder vi med Tidlig opsporing, hvor vi ud fra et skema på INFOBA gennemgår det enkelte barns generelle trivsel. I Hareskov børnehus gennemgår vi skemaerne mindst 4 gange om året. Redskabet bruges til at vi som fagfolk sikrer os at vi ikke overser et barn der har brug for ekstra hjælp. På de børn, som vi vurderer på en eller anden måde har brug for særlig indsats, vil forældrene blive inddraget med det samme og i fællesskab vil vi igangsætte den hjælp som barnet behøver.

Dagtilbud benytter Tværfagligt Team for faglig sparring, f.eks. ved en bekymring angående et barns trivsel. Tværfagligt team er et godt værktøj til at få sparring om bekymringer vedrørende børn, på et tidligt stadie, i et håb om at man kan nå at tage hånd om situationen, før den bliver for definerende for barnets hverdag - f.eks. via en marginal position i fællesskabet, udfordringer med at indgå i institutionens daglige rytme, et særligt behov for ro og pauser, etc.

Sammenhænge

Dagtilbud tilrettelægger et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til o-klasse. At skabe sammenhæng kan fx handle om at børn i dagtilbud får positive erfaringer med at deltage i fællesskaber, så barnet får positive forventninger til de sociale fællesskaber i skolen. At det pædagogiske læringsmiljø skal have fokus på at understøtte, at børnene tør møde nye udfordringer, fordybe sig, være vedholdende, kunne indgå i et børnefællesskab og tage initiativ til

at indgå i relationer. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27)

Furesø Kommune har fokus på at skabe sammenhænge for det enkelte barn omkring alle de overgange børn oplever. I hverdagens overgange mellem dagtilbud og hjem, i opstarten på dagtilbudslivet, overgangen mellem dagpleje eller vuggestue til børnehave, også i det integrere dagtilbud og endelig overgangen til tidlig fritidsordning, FFO og skole.

I Furesø Kommune benyttes der ved alle børns overgange et overgangsskema. I dette skema uddyber forældre og pædagogiske medarbejdere de fokuser, som det vil være væsentligt, at pædagogiske medarbejdere i det nye tilbud kender til for bedst muligt at støtte det enkelte barn i at anvende sine erfaringer og kompetencer i den nye pædagogiske kontekst. Overgangsskemaet er oversat til flere sprog.

Furesø Kommune har et fælles afsæt for overgangen fra børnehave til skole, der beskriver principper og procedurer for den gode overgang, herunder en **overgangskanon, NB link indsættes**. Overgangskanonen skal sikre, at alle børn i Furesø får fælles erfaringer og oplevelser, de kan inddrage i de nye fællesskaber, som de træder ind i ved overgangen fra børnehave til skole og FFO. Derudover indgår dagtilbud, FFO og skole lokale aftaler der understøtter børnene i overgangen og sikrer godt samarbejde mellem medarbejderne.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at skabe gode overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til FFO/skole.

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til FFO og 0. klasse, herunder evt. lokale aftaler mellem dagtilbud og FFO-skole.

De sidste år børnene går i Hareskov Børnehus, vil børnene blive samlet i én årgangsgruppe. Det sidste år bruges på, at blive styrket i de sidste færdigheder barnet har brug for, inden skolestart. Vi arbejder ud fra Furesø Kommunes overgangskanon, og vi holder os opdateret på den nyeste viden indenfor overgangsarbejde.

Hareskov Børnehus sender de fleste af sine børn til Hareskov Skole. Vi har, et meget tæt samarbejde med de to øvrige børnehus i Hareskovby og med Hareskovskole FFO. Vores samarbejde er med til at bidrage positivt til børnenes læring og trivsel i skolen.

Igennem det sidste år i Børnehaven, vil børnene flere gange mødes med de andre kommende skolebørn i Hareskovby. Formålet er at give børnene mulighed for at lære hinanden på tværs af børnehaverne, så de kender hinanden når de starter i FFO.

Børnene vil have fællesprojekter såsom skovuger, "kom og se min børnehave" samt besøg i FFOén. Derudover bliver der aktivt arbejdet med overgangskanonen på tværs af børnehaven og FFOén så alle børn oplever at de kan mestre de samme sange og lege.

Det er vigtigt for en god start for børnene at de har kendte voksne at gå til, når de starter i FFO. Derfor vil der være voksne fra FFOen med til mange af fællesprojekterne.

Inddragelse af lokalsamfundet

I den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx biblioteker, museer, idræts tilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø. Dagtilbud kan invitere ældre medborgere, skolebørn eller andre frivillige i lokalsamfundet, der ønsker at bidrage med en særlig viden eller interesse inden for eksempelvis natur, sport, musik, sundhed eller håndværk. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29)

I Furesø Kommune er der mange muligheder for at inddrage lokalsamfundet, fx Skolelandbruget, Hjortøgaard, biblioteker, idrætsfaciliteter, legepladser, Musikskolen, plejehjem, museer og mange muligheder for at udnytte forskellige naturområder, skov, sø, landbrug til forskellige pædagogiske aktiviteter.

Dagtilbud skal inddrage forældrebestyrelsen omkring hvordan de kan medvirke til at bringe ressourcer i lokalområdet i spil.

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Skoven

For en institution i Hareskovby, er det umuligt ikke at have et nært forhold til skoven. Særligt børnehaven er med jævne mellemrum i skoven for at lege i skovens fantastiske oaser, udforske planter, træer og dyr, eller indsamle materialer til projekter hjemme i huset. F.eks. når vi har spireprojekt henover foråret og høsttema i sensommeren, er der masser af forskellige materialer at hente i nærområdets natur, som kan spille en rolle derhjemme. F.eks. frø fra planter, nødder der kan plantes, grene og blade, etc.

Søen

Lige i nærheden af institutionen ligger en sø som vi ynder at besøge med jævne mellemrum. Ligesom skoven, så er søen og området omkring i konstant udvikling i trit med årstiderne. Om vinteren gold og kold og måske i ny og næ hvid og dækket i sne. Om foråret grøn, frodig og kriblende med små insekter og andet. Nogle gange er der ænder med deres ællinger. Området er fantastisk til at følge naturen og årets gang, og turen derhen er præget af de hyggeligste stier og endda en tur via bro henover en lille å. Altid et godt sted at tage et stop og kigge og mærke naturen.

Legepladser i nærheden – cowboybyen og den med svævebanen

I nær afstand til institutionen ligger en favoritlegeplads – cowboybyens. Sikke et fantastisk navn og en dejlig legeplads at besøge. Hvis det da ikke er fordi vi går op til endnu et af områdets dejlige legepladser, nemlig den med svævebanen. Her er der også en lille bakke der giver rig mulighed for at udforske kroppens kunnen.

Historietime med lokal ildsjæl

I Hareskov Børnehus er vi så heldig at have en frivillig højtleser, som kommer en gang om ugen og læser højt for en skiftende gruppe børnehavebørn. Sikke en ildsjæl der har lyst til at gøre det helt frivilligt. Det er til stor glæde for os alle, naturligvis ikke mindst børnene.

Juletid

Til jul er der traditionen tro mulighed for at besøge kirken til en lille julegudstjeneste for børn inkl. et børnevenligt krybbespil. Kirken er et magisk sted at besøge og mest af alt et sted som samler mennesker om at være gode ved hinanden. Det er i denne ånd at vi besøger kirken i højtiden, og den fascinerende oplevelse tages med hjem og giver stemning i institutionen.

Overgang til FFO

I forbindelse med at de største børnehavebørn skal starte i FFO er de en del ude af huset for at benytte sig af lokalområdet, når de mødes med områdets andre førskolebørn og kontaktpersonerne fra FFO. F.eks. den lokale skoles bibliotek (som også benyttes aktivt resten af året), skoven, de lokale legepladser eller Gasværket. Vejen til og fra de forskellige steder er en oplagt mulighed for at fortælle om hvor man bor, at man kender nogle der bor i det og det hus, at man ved der ligger en god legeplads dernede af osv. osv.

De seks læreplanstemaer

Til hvert af de seks læreplanstemaer er udarbejdet to overordnede mål. Den pædagogiske læreplan beskriver hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børn læring indenfor og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Til hvert læreplanstema præsenterer vi eksempler på hvordan vores pædagogiske læringsmiljø dels understøtter de to mål til det enkelte tema, hvordan det relaterer sig til det pædagogiske grundlag og endelig hvordan det ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod, vedholdenhed og kompetencer til deltagelse. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Furesø Kommune har et prioriteret indsatsområde³:

- Børns oplevelse af at lære sig noget; målet er at alle børn oplever at lære noget, og at de bliver opmærksomme på egen progression.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

I Hareskov børnehuse ser vi det som en vigtigt forudsætning for barnets alsidige personlige udvikling, at personalet igennem hele dagen støtter og hjælper barnet til at bearbejde de indtryk, stimuli og følelser det oplever igennem hele dagen. På den måde er vi med til at give barnet en ro og en trykthed, som hjælper barnet i at udforske, lære og erfare nye ting.

Vi tilrettelægger vores pædagogiske hverdag ud fra at alle børn, skal blive livsduelige, de skal øves i gå på mod og de skal lære at udvise engagement og få deltagelseskompetence.

---

³ Se kvalitetsrapport Dagtilbud 2016-2017

I vuggestuen er hverdagen tilrettelagt, således at barnet igennem hele dagen bliver mødt med udfordringer og omsorg som styrker denne kompetence. Det kan være sig puslesituationen, hvor barnet øves i at blive selvhjulpent. Det kan være sig på legepladsen hvor barnet bliver opfordret til at selv at klatre op på gyngen. Det kan være sig, når barnet skal have hjælp til forstå hvorfor det er svært at sige farvel til sine forældre.

Ligesom i vuggestuen, er hverdagen i børnehaven tilrettelagt så barnet bliver mødt med udfordringer og omsorg. I børnehaven giver det sig til udtryk ved at vi i meget stor udstrækning arbejder med forskellige læringszoner og ud fra barnet nærmeste udviklingszone. Vi tilbyder aktiviteter i små grupper og i større grupper. Vi øver barnet i at hvad følelser er, vi øver barnet i at sige til og fra. Vi øver barnet i at koncentrere og fordybe sig. Vi støtter op om barnet egne interesser og nysgerrighed.

Social udvikling

Udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Dagtilbud skal ikke kun bidrage til at udvikle børns selvstændighed

og evne til medbestemmelse men også deres forståelse for, indlevelse i og solidarisk handlen i forhold til andre. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39 og Masteren til en styrket pædagogisk læreplan)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

I Hareskov Børnehus er vi meget optaget af at børnene har en oplevelse af at høre til. Vi arbejder med relationer mellem børnene.

Vi er meget optaget af legen og bruger det som et aktivt del af vores pædagogiske arbejde når vi skal understøtte børnenes sociale udvikling. Vi øver børnene i at lege og vi hjælper dem både i voksenstyret leg og i børnenes egne leg. Vi lægger vægt på at alle må være med i legen og bruger udtryk som "hvad kan jeg være i legen" frem for "må jeg være med".

I Hareskov børnehus er vi meget optaget af børneperspektiver, som børnene udtrykker verbalt og kropsligt. Vi er et hus, som lægger vægt på den gode tone. Når du træder ind i vores hus, vil du bemærke, at vi er et hus hvor relationerne mellem barn/voksen, barn/barn og voksen/voksen bygger på ligeværd, forståelse og indlevelse. Det pædagogiske personale møder det enkelte barn og børnene i fælleskab med positive forventninger. Vores måde at arbejde på er medvirkede til at udvikle børnenes selvstændighed, forståelse for andre og de udvikler evnen til at handle i fællesskabets og hindandens interesse.

Både I vuggestuen og i børnehaven bruger vi legen aktivt i den pædagogiske dagligdag. Vi ved fra forskningen, at legen er medvirkende til at børn lærer at forhandle, indgår kompromisser og løse konflikter. Derfor bliver børnene både igennem voksenstyret leg og igennem børnenes egen leg, hjulpet til at lære at afkode både de formelle og de uformelle regler. Vores læringsmiljøer både inde og ude understøtter børnenes lyst til leg, at være nysgerrige og på at eksperimentere.

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Læringsmiljøet skal understøtte børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. De pædagogiske medarbejdere er sproglige rollemodeller for børnene, og børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41)

Pædagogiske mål for v, hinanden og deres verden. Det

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale

Furesø Kommune har et prioriteret indsatsområde⁴:

- Børnenes sproglige udvikling; målet er at børn, der ved 3-årsvurderingen havde behov for fokuseret eller særlig sprogindsats, er det mere end halvdelen, der ved sprogvurderingen før skolestart, alene har brug for en generel sprogindsats.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

I Hareskov Børnehus er vi meget beviste på at vi som voksne er rollemodeller for børnene. Vi ved, at børnenes sprog udvikles igennem dialog, ved at lytte, ved at fortælle, gentagelser og få lov til at stille spørgsmål. Igennem hele dagen, hjælper og øver vi børnene i at mestre de kompetencer.

Både i Vuggestuen og i børnehaven, er vores pædagogiske læringsmiljøer og hverdag tilrettelagt, så børnene hver dag bliver tilbudt en sproglige læringsmuligheder og aktiviteter der understøtter det enkelte barn og børnefællesskabet i sprogforståelse, ordforråd, og udtagelse. Vi læser- både dialogisk læsning men også historie fortællinger, vi tegner/skriver, vi synger og vi bruger dagligdagensrutiner som en del af den sproglige udvikling. Vi indretter vores grupperum, så børnene både visuelt og verbalt introduceres for nye begreber og udtryksformer.

---

⁴ Se kvalitetsrapport Dagtilbud 2016-2017

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Både i de udendørs og indendørs læringsmiljøer er tænkt meget over hvordan vi understøtter børnenes krop, bevægelse og sanser.

Udendørs har vi en legeplads der er indrettet med klatrestativ, gynger, sandkasse, cykelbane og forhindringsbane. Alt sammen noget vi bruger, når vi motivere børnene i at bruge deres krop. For børnene er det leg, men for os er det bevidste og velovervejede aktiviteter, der er målrettet det enkelte barn og deres udvikling og behov.

Udover legepladsen har vi også en have. Den bruger vi blandt andet til at styrke de forskellige sanser. I vores arbejde med at plante, vedligeholde og smage på det vi har plantet, får vi stimuleret alle børnenes sanser.

Indendørs har vi et stort aktivitetsrum. Vi bruger aktivitetsrummet aktivt, både efter børnenes egne initiativ men også til planlagte aktiviteter. Ved at bruge aktivitetsrummet, hjælper vi børnene til at udforske kroppens muligheder.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44 - 45)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Hareskov Børnehus ligger lige i naturen. Bussen, som stopper lige uden foran døren, kører os direkte i skoven. Mosen ligger 500 meter fra vores hus. Vi har en helt fantastisk have og en stor legeplads. For os betyder det rigtig meget at vi bruger udelivet aktivt, men det er ikke det samme som at vi er i skoven eller ved mosen hver uge. For os i Hareskov børnehus, er Natur, udeliv og science en bevidst og naturlig del af vores pædagogiske arbejde.

Vi bruger vores have og Legeplads som en del af vores læringsmiljø, som understøtter og tager afsæt i at børnenes skal inddrages som aktive medskabere af deres egen læring. Vi arbejder ud fra et lærings syn der inddrager børnenes viden, erfaringer og nysgerrighed for at forstå sammenhænge i naturen og deres omverden.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46)

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

I Hareskov Børnehus, arbejder vi hver dag med at skabe et læringsmiljø, hvor børn i alle andre får erfaringer, der kan fungere som rettesnor til hvordan de skal handle på en hensynsfuld, respektfuld og demokratisk måde over for andre.

Vi forsøger at skabe et læringsmiljø der er medvirkende til at skabe glæde ved æstetiske og skabende oplevelser. Vi har et læringsmiljø hvor børnene kan eksperimentere, afprøve og øve sig indenfor forskellige udtryk. Det kan være rolleleg, det kan være æstetiske udtryksformer og det kan være musik.

I Hareskov Børnehus, lægger vi meget vægt på de demokratiske processer. Vi giver børnene plads til at barnet selv kan forvalte tid, leg og venskaber. Men nysgerrighed, hjælper vi børnene med deres konflikter. I Hareskov Børnehus ser vi det demokratiske fællesskab, som en måde at sikre deltagelsesmuligheder for alle børn. Det er vigtigt for os, at vi ud fra det enkelte barns individuelle behov, sociale baggrund, køn og alder skaber et miljø, hvor alle får lige mulighed for at få at udvikle en forståelse af egne værdier og respekt for andres.

Mål for læreplanstemaet:

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Evalueringskultur

Dagtilbudslederen har ansvar for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Dokumentationen anvendes i løbende evalueringer, som led i en evalueringskultur, der udvikler og kvalificerer det pædagogiske læringsmiljø. Mindst hvert andet år evalueres den pædagogiske læreplan med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen offentliggøres. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51)

Sådan beskriver Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, opgaven omkring evaluering i dagtilbud. Der bliver slået fast, at den pædagogiske dokumentation skal bruges til, at udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø for derigennem, at øge børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den løbende evaluering er et redskab for de pædagogiske medarbejdere og indgår i en evalueringskultur. Dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år og skal beskrive sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evaluering, kriterier og komplekse sammenhænge

Evaluering er et redskab der kan bidrage til at vurdere, udvikle og kvalificere pædagogisk praksis. At evaluere eller at vurdere et pædagogisk læringsmiljø kræver dialoger om hvad der er god kvalitet i læringsmiljøet og hvordan det gode pædagogiske læringsmiljø har betydning for børnene. Dialoger om kvalitet af pædagogisk praksis er vigtige og medvirker til, at gøre kriterier for evalueringer tydelige. Kvalitet forstået som hvad børnene skal have med sig og hvordan læringsmiljøet skal tilrettelægges, så det understøtter bedst muligt Disse dialoger foregår blandt de pædagogiske medarbejdere og involverer dagtilbuddets forældrebestyrelse. De pædagogiske medarbejdere tilrettelægger det pædagogiske læringsmiljø efter de antagelser de har om, på hvilke måder læringsmiljøet bidrager til børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Dialoger om pædagogisk praksis skaber mulighed for refleksion og læring om egen praksis og mulighed for at justere denne. De pædagogiske medarbejdere vil opleve sådanne dialoger som meningsfulde måder at anvende evalueringer på.

Pædagogiske medarbejdere skal træffe mange vurderinger, beslutninger og handlinger i løbet af en dag. Mange handlinger sker hurtigt og baserer sig på de pædagogiske medarbejders professionelle dømmekraft; en erfaringsbaseret fornemmelse for hvad der sker og hvad der er vigtigst. I situationen kan der altid handles anderledes og refleksion over praksis er derfor central. I nuet er der sjældent tid og rum for refleksion, drøftelser og refleksion må ske efterfølgende og skal dokumenteres, fx noteres, for at kunne indgå i en senere systematisk evaluering og kunne

give støtte til forandringer af handlinger og praksis. Pædagogisk praksis udfolder sig i komplekse processer, hvor både børn og voksne har intentioner med de handlinger og interaktioner der finder sted. I pædagogisk praksis er der ikke er entydighed mellem indsats og resultat; konteksten og de konkrete menneskers handlinger og beslutninger har betydning for hvad der sker i samspillet. Evalueringer af pædagogisk praksis skal kunne rumme denne kompleksitet. Når man evaluerer sætter man særligt lys på en del af det pædagogiske læringsmiljø, velvidende at man ikke kan indfange alt det børn oplever over hele dagen. De pædagogiske medarbejdere udvælger altså et særligt fokus for evalueringen af det pædagogiske læringsmiljø. Dette fokus beskrives i læringsplatformen.

Evaluering; kultur, kompetence og kapacitet

Den styrkede pædagogiske læreplan fremhæver, at dagtilbudslederen er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet. En evalueringskultur forstår vi som en sammenhængende tilgang til evaluering og praksis, hvor evalueringer bidrager til udvikling af kvaliteten af den professionelle praksis. En evalueringskultur kræver at dagtilbuddet har udviklet evalueringskapaciteter.

Evalueringsskapaciteter forstået som, at arbejde reflektivt med egen evalueringspraksis med henblik på, at blive bedre til at evaluere, til at anvende og omsætte evalueringer til et løft den pædagogiske kvalitet. Struktur og organisering af de pædagogiske medarbejders arbejde med didaktik; med planlægning, dokumentation og evaluering af pædagogisk praksis samt parathed og kompetence til sammen at reflektere over hinandens praksis og til at ændre denne, styrker en evalueringskultur. For at understøtte dagtilbuddenes arbejde med at opbygge en evalueringskultur anvender Furesø Kommune nogle fælles redskaber.

Fælles redskaber i Furesø Kommune

Furesø Kommunes dagtilbud anvender Læringsplatformen som didaktisk redskab. Her planlægger, analyserer, udvikler, dokumenterer og evaluerer de pædagogiske medarbejdere igangværende pædagogiske forløb, rutinesituationer samt børnekulturen. Læringsplatformen understøtter den løbende systematiske evaluering. Dokumentation der indgår i evalueringer kan antage mange former: Interviews af børn, læringsfortællinger, fotos, børns tegninger, video, observationer, udstillinger, relations skemaer; barn-barn eller barn-voksen, logbøger eller skemaer til registrering.

Furesø Kommune understøtter arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan med Læringslaboratorier. I læringslaboratorierne mødes dagtilbudsledere og faglige fyrtårne og udvikler, sparrer og henter ny inspiration og viden til det fortsatte arbejde med den pædagogiske læreplan.

Furesø Kommune anvender KIDS, et redskab til Kvalitetsudvikling I Dagtilbud, KIDS ligger tæt op af det pædagogiske grundlag og de 12 mål der vedrører de 6 læreplanstemaer. KIDS indgår i det pædagogiske tilsyn og anvendes af dagtilbud til inspiration til udvikling af kvaliteten af deres

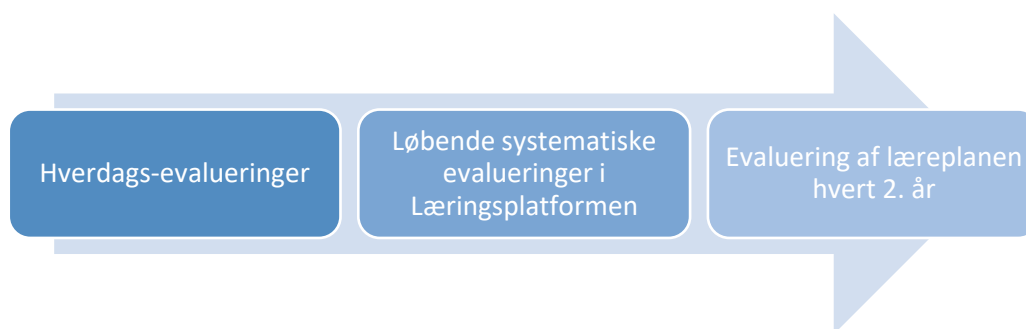
pædagogiske praksis. I de systematiske evalueringer kan dagtilbud med fordel hente inspiration i KIDS.

I Furesø Kommune arbejder vi ud fra Læreplansløjfen, der binder politiske prioriteringer, pædagogisk praksis og videndeling og tilsyn sammen, se mere senere.

Hverdagsevaluering, løbende systematisk evaluering og evaluering hvert 2. år

I Den styrkede læreplan er det beskrevet hvordan dagtilbud løbende skal evaluere på hvilke måder læringsmiljøet understøtter børns trivsel, læring, udvikling og dannelse samt at dagtilbuddets læreplan skal evalueres hvert 2. år.

Tre niveauer af evalueringer, der bidrager og kvalificerer hinanden, indgår i arbejdet med læreplanen.

Hverdagsevalueringer

Hverdagsevalueringer er de uformelle og spontane refleksioner om evaluering som de pædagogiske medarbejdere gør sig, når de holder pause, har sovetime eller er på vej hjem fra arbejde. Disse evalueringer rummer vigtige observationer og refleksioner og kan bidrage til de løbende systematiske evalueringer af pædagogiske forløb og af det pædagogiske læringsmiljø. For at fastholde hverdagsevalueringerne gør de pædagogiske medarbejdere notater ud fra spørgsmål:

- Hvad forløb godt?
- Hvilke intentioner havde børn/voksne?
- Hvad fik børn/voksne ud af forløbet?
- Hvilke nøgleord dukker op?

Løbende og systematiske evalueringer

Notater fra hverdagsevalueringer indgår i de løbende og systematiske evalueringer som Læringsplatformen understøtter. Rammer og struktur for de systematiske evalueringer skaber dagtilbudslederen lokalt.

De systematiske evalueringer finder sted på møder hvor relevante pædagogiske medarbejdere deltager. Læringsplatformen er rammen for indsamling af data og dokumentation og kobler hverdagsevalueringer med løbende systematiske evalueringer.

Læringsplatformen rummer en spørgeguide der understøtter analysen af praksis:

- Børns udbytte ifht. beskrevne mål og det pædagogiske grundlag
- Børns oplevelser og børns perspektiv
- Hvad viser forløbet om vores refleksioner om valg af indsatser?
- Hvad viser evalueringen af nyt, overraskende og spændende?
- Hvad har vi voksne lært?
- Hvad vil vi vide mere om?
- Hvad tager vi med til næste forløb?

Dagtilbudslederen understøtter at den systematiske evaluering anvender dialogmetoder der bringer flere perspektiver frem og som fremmer udvikling af nye forståelser og ideer.

I processen med løbende og systematiske evalueringer kan dagtilbud arbejde med forskellige lyttepositioner. Forskellige pædagogiske medarbejdere holder særligt øje for:

- Børneperspektiv i forløbene
- Guldkorn der rummer vigtig viden og læring
- Det der er vigtigt at formidle og dele viden omkring
- Hvilke begrænsninger eller udgrænsninger børnene møder i forløbet

De opmærksomheder som medarbejderne fra forskellige lyttepositioner får, indgår i dialogerne.

Evaluering af læreplanen hvert 2. år

Evalueringer fra Læringsplatformen, både fra hverdagen og de systematiske evalueringer af det pædagogiske læringsmiljø indgår i evalueringen af den pædagogiske læreplan, der gennemføres hvert 2. år. Evalueringen gennemføres af dagtilbudsleder sammen med de pædagogiske medarbejdere med funktionen: fagligt fyrtårn og involverer de øvrige pædagogiske medarbejdere. Tilsynsrapporten og den udviklingsplan som dagtilbuddet laver på baggrund af tilsynet samt evalueringer fra Læringsplatformen, udgør data for evalueringen af dagtilbuddets pædagogiske læreplan hvert 2. år.

Evalueringen hvert 2. år tager form af en metaevaluering. En sammenfatning og en analyse af evalueringer fra læringsplatformen og inddrager feedback fra tilsynsrapporten.

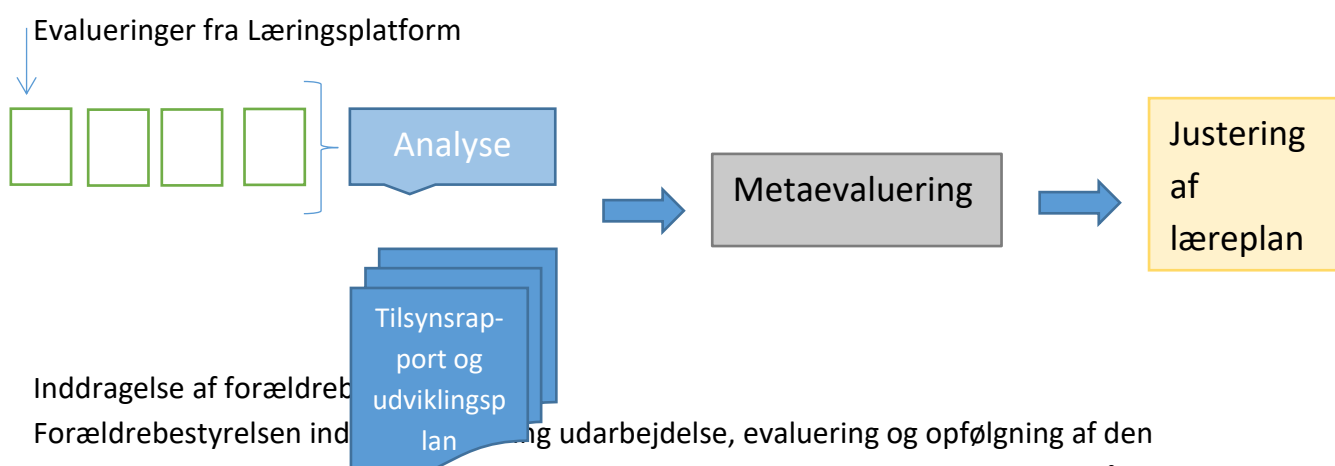
Metaanalysen sætter lys på mønstre, sammenhænge, udeladelser i relation til:

- Mål og formål jf. det pædagogiske grundlag

- Teori og antagelser
- Børneperspektivet
- Læring for de pædagogiske medarbejdere
- Er der noget i det pædagogiske læringsmiljø der med fordel kan justeres?
  - noget fysisk, strukturelt eller med hensyn til organisering;
  - noget processuelt, relationelt i forhold til pædagogiske forløb, rutiner eller børnekultur

Oversigt over evalueringen hvert 2. år:

Den viden om det pædagogiske læringsmiljø og om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse som analysen og metaevalueringen frembringer, danner afsæt for drøftelser om justering af den pædagogiske læreplan. I disse drøftelser har dagtilbudslederen for at inddrage forældrebestyrelsen.

Inddragelse af forældrebestyrelsen i udarbejdelse, evaluering og opfølgning af den pædagogiske læreplan. Forældrebestyrelsen inddrages i udarbejdelse, evaluering og opfølgning af den pædagogiske læreplan. I Furesø Kommune udarbejder dagtilbudsleder, faglige fyrtårne og pædagogiske medarbejdere et oplæg til forældrebestyrelsen til brug ved evalueringen af den pædagogiske læreplan hvert andet år.

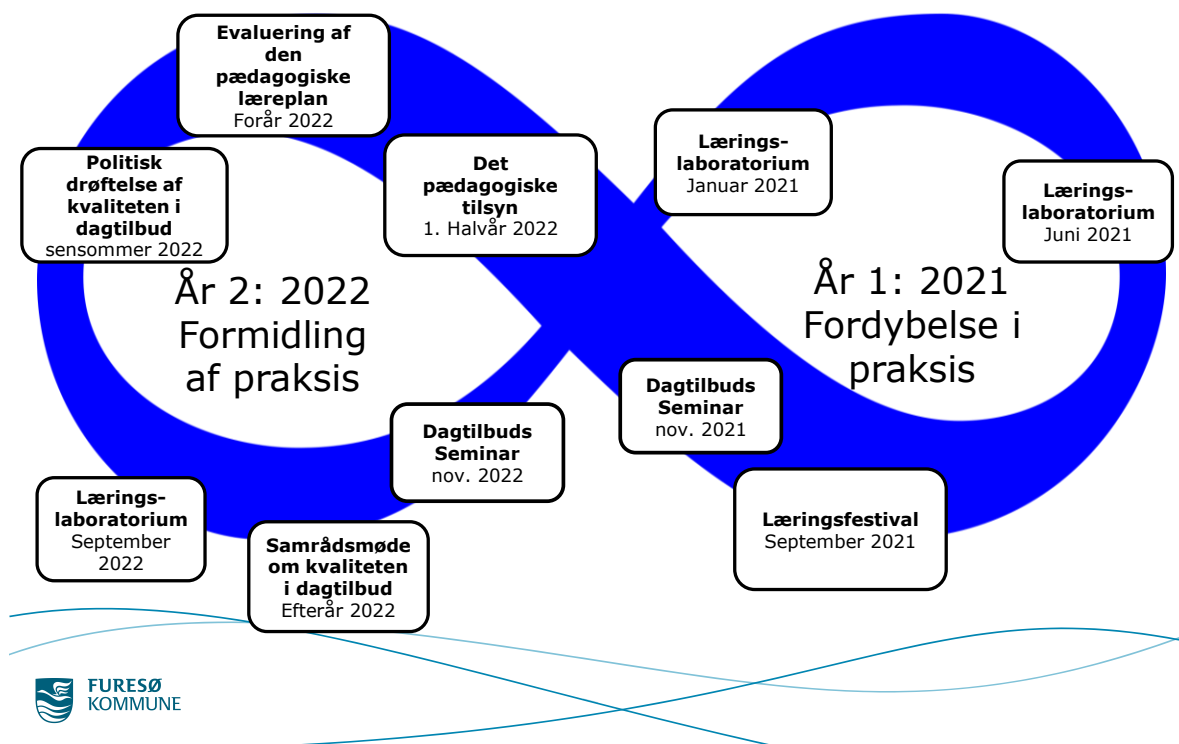
Oplægget består af en metaanalyse af data fra Læringsplatformen og udgør en samlet vurdering af det pædagogiske læringsmiljø: Der præsenteres udvalgte eksemplariske pædagogiske forløb, rutinesituationer og børnekultur der både repræsenterer succesfulde forløb og forløb hvor der er udviklingsmuligheder. Eksemplerne dækker det pædagogiske grundlag og de tolv mål for de seks læreplanstemaer. Forældrebestyrelsen har en dialog om oplægget og evaluerer den pædagogiske læreplan, herunder om der er principper for det pædagogiske læringsmiljø der ønskes justeret eller prioriteret.

På baggrund af forældrebestyrelsens refleksioner og evaluering, samt medarbejdernes evaluering, beslutter dagtilbudsleder sammen med faglige fyrtårne den endelige justering af dagtilbuddets pædagogiske læreplan.

Læreplanssløjfen (modellen gentager sig år efter år.)

Samspillet mellem politiske prioriteringer, de pædagogiske læreplaner, praksis og tilsynet illustrerer Furesø Kommune i Læreplansløjfen:

Læreplansløjfen 2021– 2022

”Læreplansløjfen” forbinder arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan, de pædagogiske tilsyn og formidlingen af det pædagogiske arbejde til bestyrelser, politikere og forvaltning. På baggrund af læring fra de foregående 2 års indsats, prioriterer politikerne eventuelt temaer som dagtilbud arbejder med de følgende 2 år. Disse temaer omsætter dagtilbudsledere og medarbejdere i forvaltningen til elementer der kan indgå i det pædagogiske læringsmiljø. Lokalt kobler det enkelte dagtilbud disse temaer til de principper som forældrebestyrelsen har besluttet. Dagtilbudsleder og faglige fyrtårne præsenterer et bud for de pædagogiske medarbejdere der sammen laver den endelige planlægning.

Læringslaboratorier tilbyder læreprocesser hvor antagelser, som praksis hviler på, undersøges og hvor der udvikles ny praksis i fællesskab, baseret på nye antagelser. I læringslaboratorier arbejder dagtilbudsledere og faglige fyrtårne med at forandre, forbedre og innovere på fælles praksis. På læringslaboratorier sker videndeling, indhentning af ny viden og nye erfaringer, planlægning af nye prøvehandlinger og der hentes inspiration fra de andre deltagere. Læringslaboratorierne veksler mellem debatter, sparring, refleksive teams og faglige input mv. Furesø Kommune samler

dagtilbudsledere og faglige fyrtårne fra alle kommunale og selvejende dagtilbud, ca. 4 gange om året til læringslaboratorier.

Dannelses- og læringsfestival afholdes hvert 2. år og inddrager medarbejdere, forældrebestyrelser og politikere i videndeling og dialoger om kvalitet i dagtilbud. Dannelses- og læringsfestivalen er både dagtilbud, skole og FFO. Eksempler på praksis i dagtilbud, skole og FFO samt praksis omkring overgangen mellem dagtilbud og FFO-skole præsenteres og deltagerne indgår i dialoger om erfaringer og læring fra praksis.

En dagtilbudsstatus udarbejdes af forvaltningen hvert 2. år og udtrykker kvalitet i dagtilbud, både i form af det "tællende" og det "fortællende". Det tællende repræsenterer de data der kan kvantificeres og udtrykkes med tal, fx resultater af sprog- og trivselsvurderinger, af ressourcer der tilgår dagtilbudsområdet, af data omkring medarbejdere, fx uddannelse og fravær. Det fortællende indgår også i dagtilbudsstatusen, i form af læringsfortællinger, af videndeling fra dannelses- og læringsfestivalen. Dette fortællende er data der ikke kan kvantificeres uden at det væsentlige, at de dilemmaer praksis lever i og den læring om kvalitet de pædagogiske medarbejdere har gjort sig reduceres. Det fortællende kan fastholde kompleksiteten i den pædagogiske praksis.

Hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø? Har vi behov for at udvikle vores evalueringskapacitet?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

I Hareskov Børnehus øver vi os hele tiden på at blive bedre til at evaluere på vores praksis. Vi øver os i at være nysgerrige på vores egen læring og vi øver os i at fokusere på metoden og processen frem for målet. Vi er nysgerrige på børnenes læring og vi er nysgerrige på børnenes spor. Hareskov Børnehus har i flere år arbejdet med en detaljeret ugeplan hvor vi altid sikrede os at vi havde alle læreplanstemaerne med, når vi tilrettelagde vores daglige pædagogiske praksis. Hver stue har stuemøde hver tredje mandag, hvor der evalueres stuevis på den seneste periodes aktiviteter og pædagogiske fokus, og der ud fra tilrettelægges pædagogiske aktiviteter for den kommende periode.

Vi har igennem det sidste år arbejdet med PEF modellen. Vi har et ønske om at PET-modellen skal være et mere aktivt redskab i sturnes tilrettelæggelse af hverdagen og refleksion over praksis, end det hidtil har været tilfældet.

Vi er rigtig gode til at følge børnene der hvor de er , og vores tilsynsrapporter bærer også præ af at vi har en høj faglighed og et godt pædagogisk fundament.

Vi er i 2023 startet op på at have skovuge og vi vil på vores personalemøde evaluere på det.

Vi har personalemøde og afdelingsmøde med få måneders mellemrum. Her bliver der i høj grad også evalueret på den seneste tids projekter og pædagogiske fokus. Der er altid en referant der sørger for fyldige noter, som personalet kan orientere sig i, i den følgende periode.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

I vores sidste læreplan har vi beskrevet at vi på 2 personalemøder vil lave evaluering på vores projekter og vores praktisk. Vi kan se at det ikke er noget vi har været gode til at praktisere. Et andet sted vi også kan blive meget skarpere er i fht. Hverdagsfortællinger og billede dokumentation. Vi kan godt blive bedre til at have fokus på progressionerne i alle børns udvikling. Vi kan godt blive bedre til at Bruge Tobi mere som et arbejdsredskab.

Links:

Furesø Kommunes Børne- og Ungepolitik

Fortsat fremgang for Furesø, Byrådet mål for 2019 - 2020

Vision for Center for Dagtilbud og Skole

Fælles lærings syn 0 – 18 år

Oplæg om dannesperspektiv til dannesrejsen

Styrket pædagogisk læreplan, rammer og indhold, EMU

FN's børnekonvention

Dagtilbudsloven

kvalitetsrapport Dagtilbud 2016-2017

Ukendt forfatter. "Hareskovsbys første børnehaven 50 år – et tilbageblik i 1986

Vejledning/bilag/inspiration til skabelonen for den pædagogiske læreplan

Eksempler:

I skal udfylde beskrivelser af egen praksis, hvor det fremgår med gråt – retningsgivende (eksemplariske-illustrative) eksempler!

Eksempler kan fx være en praksisfortælling.

Eksempler skal dække begge aldersgrupper, 0-2 årige og 3- 5 årige.

”Det er et krav, at der skal ligge en læreplan for de 0-2 årige og 3-6 årige, med mindre dagtilbuddet har en anden aldersopdeling. Det betyder i praksis, at det pædagogiske læringsmiljø skal afspejle og tage højde for de forskellige behov og forudsætninger, de to aldersgrupper har. I læreplanerne skal I derfor relatere det pædagogiske grundlag og organiseringen af læringsmiljøet til den specifikke aldersgruppe.”

At der er eksempler fra de forskellige læringsmiljøer, der forløber over hele dagen: aktiviteter, børne- eller vokseninitierede, rutiner og børnekultur/leg.

De gode eksempler udskiftes når I har nogle der er endnu bedre.

Evaluering

Evaluering handler om at fastholde og analysere viden om praksis og at handle på baggrund af denne viden. Evaluering er et redskab til at vurdere, udvikle og kvalificere pædagogisk praksis. En forudsætning er at evaluering og dokumentation indgår som en integreret del af den professionelle, daglige praksis og at evalueringer anvendes i beslutnings- og udviklingsprocesser. Evaluering af pædagogisk praksis, der er kompleks og hvori der indgår mange kontekster har særligt fokus på processer, og forbinder læringsmiljøet med børns udviklingsmuligheder.

En **evalueringskultur** bygger på evalueringskapacitet og er en praksis hvor evalueringer er en del af arbejdskulturen. **Evalueringsskapacitet** bygger på en klar og eksPLICIT praksisteori, baseret på teori og erfaringer: Hvilke antagelser har jeg om, hvordan mine handlinger påvirker børnene? Hvilke forståelser og begreber har jeg om praksis og dennes betydning? Inddrager mine refleksioner over praksis både børns og medarbejderes perspektiver og intentioner? Hvilke mønstre og sammenhænge og ny læring får jeg øje for?

Eksempler på hvordan vi indsamler data og dokumentation:

- Praksisfortællinger

- Børnetegninger
- Observationer
- Foto og video
- Børneinterviews og "at tage børnenes briller på"
- Matrix modeller, fx over relationer, anvendelse af forskellige lokaliteter
- **Hverdagsevalueringer** spørger ind til:
  - Hvilke "nøgleord" dukker op i fortællingen? Hvad er særligt på spil?
  - Hvad gik godt?
  - Hvad fik børn og medarbejdere ud af forløbet?
- **Systematisk og systemiske evalueringer** medtager hverdagsevalueringerne og stiller spørgsmål som:
  - Hvilke intentioner havde børn og medarbejdere?
  - Hvad har børn og medarbejdere lært?
  - Hvilke antagelser bygger indsatsen på?
  - Hvad overraskede? Hvad er det mest interessante evalueringen kaster lys på?
  - Hvordan er mål, herunder mål for læreplanstemaer, indfrie?
  - Hvordan ses det pædagogiske grundlag realiseret?
  - Hvad tager vi med os; iværksættelse af prøvehandlinger; planlægning af næste pædagogiske forløb eller rutine?

Simple måder at foretage vurderinger på er skalaevalueringer; på en skala fra 1 til 10, hvor godt understøtter læringsmiljøet børns trivsel, udvikling, læring og dannelse? Hvordan kommer vi nærmere 10?

Spørgsmål der kan understøtte hvordan vi skaber ønskede forandringer er mirakelspørgsmål; hvis sker et mirakel, hvad ville så være ændret, så vi fik realiseret vores ideer? Hvordan ville børnene mærke det?

I evalueringsprocessen indtager de pædagogiske medarbejdere forskellige lytte positioner: hvilke guldkorn hører jeg? Hvor hører jeg børneperspektiver i forløbet? Hvilke begrænsninger og/eller udgrænsninger var på spil?

Koblingen mellem:

hverdagsevalueringer og systematiske-systemiske evalueringer og evaluering af læreplanen – skal der laves noget uddybende materiale til! og vi skal øve os sammen – fx på læringslaboratorier

Inspiration til hvordan dagtilbud i hverdagen kobler det pædagogiske arbejde til den pædagogiske læreplan. Hvordan man kan have dialoger om det pædagogiske grundlag.

NB forudsætning: Læringsplatformen kobles til den styrkede pædagogiske læreplan, mål, begreber og måder man kan angive forbindelser.